

Doch ook aan de Heidenen werd het Evangelie verkondigd met name aan de Hottentotten. Immers schreef Ds. P. Calden in 1705, dat „tot meerder bekeering der Heidenen (het) noodig ware de Hottentotsche taal te leeren, waarvoor hij wel wenschte zich 1 à 1½ jaar af te zonderen.”

En Valentijn vermeldt, dat deze Ds. Calden zich aan de Hottentotten veel liet gelegen liggen. Hij verhaalt, dat hij, in het jaar 1705, op de buitenplaats van den genoemden leeraar zijnde, een Hottentot sprak, die hem „op al de vragen, die (hij) hem deed zulk een bondig antwoord gaf, als een ervaren catechisant zoude hebben kunnen doen.”

„Ik moet bekennen,” roept Valentijn dan uit: „dat ik hierover in mijn hart niet alleen zeer verblijd was, dat het Gode behaagde in zulk een gering vat zooveel licht der genade tot verdere verlichting van deze allerwoedste, botste en vuilste Heidenen, die ik ooit ergens ontmoet heb, te geven; maar moet daarnevens zeggen, dat ik over de grootheid van zijne kennis in goddelijke zaken ten uiterste verbaasd stond.” Hij wenschte dus, dat de predikanten aan de Kaap alle hunne krachten zouden inspannen, om dat volk eenige gronden van kennis te brengen „alzo dat heilzaam werk, maar eens ter dege aan den gang gebracht zijnde, mettertijd een grooter voortgang dan men denkt zoude kunnen hebben, hetwelk zoo in opzicht van hen (de Hottentotten) als in opzicht van de slaven der Ed.-Maatschappij alhier een van de grootste en heerlijkste zaken, die eenig predikant met lof zou kunnen uitvoeren, wezen, en waarover zijn loon bij God groot zou zijn.”

Laten wij nu overgaan tot:

WEST-INDIË.

Hebben wij boven gezien, dat de West-Indische Compagnie in 1621 opgericht is, zij kreeg al spoedig octrooi van alleenhandel op geheel Amerika en op Afrika, van den Kreefskeerkring tot de Kaap de goede Hoop. Over vijf kamers was deze Compagnie verdeeld (nl. Amsterdam, Zeeland, Rotterdam, Noord-Holland en Friesland met Groningen)¹⁾. Het getal Bewindhebbers was 74, door wie het uitvoerend bewind werd gekozen, bestaande uit 19 leden (De HH. XIX). Naast den handel, werd der W. I. Compagnie uitdrukkelijk bij het octrooi opgelegd de voortplanting des Christendoms onder de Heidensche bevolking. De eerste kolonie had

¹⁾ Amsterdam had $\frac{4}{9}$ voor den inleg, Zeeland $\frac{2}{9}$ en de overige kamers ieder $\frac{1}{9}$.

zij in Noord-Amerika, waar zij de stad Nieuw-Amsterdam en den staat Nieuw-Nederland stichteden, later veroverde zij het grootste deel van Brazilië. Voorts vestigden zij zich op Curaçao, St. Eustatius, in Suriname, Berbice, Essequibo, op St. Maarten, Demerary enz., en in Afrika nl. St. George d'Elmina en een deel der Goudkust. In 1674 ging de eerste West-Indische Compagnie te gronde. Het volgend jaar weer opgericht, werd zij in 1791 door de Staten-Generaal opgeheven. Dat door de Kerken in de Nederlanden in de eerste plaats de krachten gewijd werden aan het verzorgen van de geestelijke belangen der Christenen op de schepen, die naar West-Indië voeren, en in de koloniën, behoeven wij slechts even aan te stippen. Maar niet daaraan alleen werd gedacht, ook der Heidenen nood werd door haar niet vergeten, ofschoon het niet te ontkennen valt, dat de ijver voor de bezittingen der West-Indische Compagnie niet zoo groot is geweest als voor die der O. I. Het meest hebben zij nog gearbeitet in Brazilië.

Dit Brazilië was onder dé regeering van Joan III door den Paus aan Portugal toegerekend, zonder dat iemand deze beslissing betwistte. Toen echter Portugal, in 1580, zich onderwerpen moest aan de Spaansche heerschappij, en zijne koloniën dus Spaansche koloniën werden, kwamen eerst de Engelschen, die in 1586 de stad Bahia plunderden en in 1591 St. Vincent vernielden en te Olinda zich vestigden. De Franschen hielden, van 1612—1618, Majaro bezet. In 1624 kwamen de Nederlanders en veroverden Bahia. Wel werden zij door de vereenigde pogingen van Spanjaarden en Portugezen weer verdreven, maar zij keerden in 1630 terug, namen Olinda en het Recife, dat versterkt en tot hoofdplaats onzer bezittingen in Brazilië gemaakt werd, en breidden hunne heerschappij weldra over de helft van Brazilië uit. Een der uitnemendste gouverneurs van Brazilië is Jan Maurits van Nassau, een kleinzoon van Jan den Ouden, geweest. Gedurende zijn bestuur bloeiden de koloniën aldaar. Een groot deel van de inkomsten des lands en van zijn eigen vermogen besteedde hij aan de versterking der riviermonden, aan de verbetering der communicatie-middelen, aan de verfraaiing der steden; verder was hij zeer verdraagzaam jegens de Joden en Roomschen, die daar te lande in grooten getale woonden, zocht de verschillende rassen zooveel mogelijk te vereenigen en spaarde geen moeite, om de Portugezen te winnen. Nadat Maurits van Nassau, in 1640, door de W. I. Compagnie teruggeroepen was, kwam